

SPEKTRUM AUTYZMU

W TELEGRAFICZNYM SKRÓCIE

2

DEFINICJE

Spektrum autyzmu nazywane jest często zaburzeniem. Tak też opisywane jest w popularnych opracowaniach i medycznych klasyfikacjach diagnostycznych (*zaburzenia ze spektrum autyzmu*, ang. *Autism Spectrum Disorders*, w skrócie ASD).

Wielu światowej sławy badaczy i autorów jednak postuluje uznanie *spektrum autyzmu* za **zespół cech związanych z odmienną wrażliwością układu nerwowego**, a co za tym idzie inną specyfiką w zakresie odbierania, przetwarzania i wyrażania informacji. Zgodnie z tym ujęciem *spektrum autyzmu* opisywane jest jako *stan ze spektrum autyzmu*, ang. *Autism Spectrum Condition* (w skrócie ASC) [1].

Według tego ujęcia *spektrum autyzmu* nie jest więc zaburzeniem, a przejawem **neuroróżnorodności i odmienności w zakresie funkcjonowania układu nerwowego**. Odmienność ta wymaga innego postępowania w zakresie przygotowania dla dziecka/osoby dorosłej - odpowiedniego środowiska do wychowania, opieki, edukacji, terapii oraz pracy, bo od tych czynników zależy w dużej mierze jakość życia każdego człowieka.

TERMINOLOGIA

Do 2013 roku, czyli daty opublikowania nowej klasyfikacji diagnostycznej DSM-V, *spektrum autyzmu* opisywane było w kategorii *całościowych zaburzeń rozwojowych* (ang. *pervasive developmental disorders*, w skrócie PDD), do których zaliczano dwie główne kategorie aktualnie włączone do autystycznego spektrum, tj.: *autyzm dziecięcy (infantile autism)* oraz *zespół Aspergera (Asperger's syndrome)*.

Autyzm dziecięcy i *zespół Aspergera* różniły się przede wszystkim dwoma kryteriami diagnostycznymi: możliwym występowaniem niepełnosprawności intelektualnej oraz opóźnieniem lub brakiem rozwoju mowy werbalnej w autyzmie. Mimo tak wyraźnie zaznaczonych kryteriów diagnoza różnicowa była jednak trudna i często mylna, stąd też wytyczna **połączenia tych dwóch wzorców rozwojowych w jedno spektrum**.

W społecznym dyskursie nadal jednak możemy spotkać się z *autyzmem* i *zespołem Aspergera*. Ten drugi w skrócie nazywany bywa *aspi*, *as* lub podobnie. W praktyce psychologicznej i psychiatrycznej jednak nie wyodrębnia się już tych dwóch stanów i w nowej **klasyfikacji ICD-11 mówi się już o spektrum autyzmu, skupiając się m. in. na jakości funkcjonowania człowieka**.

SPECYFIKA

Spektrum autyzmu nie jest tożsame z niepełnosprawnością, choć formalnie jest za niepełnosprawność uważane. U osób w spektrum **może, lecz nie musi występować niepełnosprawność** intelektualna, ruchowa, psychiczna, wzrokowa lub słuchowa – podobnie jak zdarza się to w przypadku osób nieautystycznych.

Główną trudnością osób w spektrum jest **bardzo podatny na przeciążenia układ nerwowy**, który przyjmuje i przetwarza bardzo dużo, w związku z czym szybko i łatwo może się „przepalić”.

ROZWÓJ

U osób autystycznych występują **odmienności m. in.** w zakresie budowania i rozwijania relacji społecznych, komunikacji werbalnej, a także w zakresie podejmowanych aktywności i zainteresowań. Powstają one w drodze rozwojowej, bywają też skutkiem braku zaspokajania potrzeb.

Mniej, a głębsze; więcej czasu zajmuje ich zbudowanie. Możliwe wycofywanie się ze względu na przeciążenia. Często budowane na podłożu wspólnych zainteresowań

RELACJE

i aktywności, czy też mniej skoncentrowane na emocjach, bardziej na działaniach i współpracy; ważne, aby miały jasno określone ramy. Wśród młodszych osób autystycznych mogą wystąpić trudności z naprężeniową interakcją interpersonalną czy zbyt małym lub zbyt dużym dystansem.

Rozumiane jako pasje, które osoba realizuje z ogromnym zaangażowaniem, oddaniem. Zainteresowaniem osoby w spektrum może być właściwie wszystko

ZAINTERESOWANIA

w obszarze szeroko rozumianej wiedzy, np. na temat komunikacji i transportu, budowy maszyn, elektroniki, informatyki, jak również wybranego gatunku zwierząt, gotowania, środków chemicznych, alternatywnych systemów edukacji, neurobiologii i neuropsychologii mózgu czy specyfiki relacji międzyludzkich.

Jasna, konkretna, zadaniowa, niekiedy lakoniczna, rzeczowa, precyzyjna, logiczna, w punkt, nie oparta na dwuznacznościach, metaforach, możliwa komunikacja inna niż werbalna:

KOMUNIKACJA

za pomocą pisma, gestów, innego niż ojczysty języka; może się zdarzyć, że poziom komunikatywności osoby nie będzie odpowiadał poziomowi rozumienia oraz złożoności myślenia (osoba bardzo dużo rozumie oraz analizuje, a mało komunikuje).

Różnice w żadnym z tych obszarów nie muszą powodować niepełnosprawności, **ponieważ wynikają ze specyfiki poznawczej, sensorycznej, odmiennego kodowania komunikatów**. Niepełnosprawność pojawia się w tych samych przypadkach, w których występuje u osoby spoza *spektrum autyzmu*. Często przyczyną pogarszającego się funkcjonowania bywa również deprywacja potrzeb rozwojowych. [2]

ŹRÓDŁA

[1] np. Knickmeyer, R., Wheelwright, S., Baron-Cohen, S. (2016). Sex-typical Play: Masculinization/Defeminization in Girls with an Autism Spectrum Condition. *J Autism Dev Disord* (2008) 38, pp. 1028–1035; Mandy, W., Meng-Chuan, L. (2016). Annual Research Review: The role of the environment in the developmental psychopathology of autism spectrum condition. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 57:3, pp. 271–292.

[2] np. M.Rutter, L.Andersen-Wood, C.Beckett, (1999 May). Quasi-autistic patterns following severe early global privation. English and Romanian Adoptees (ERA) Study Team. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 40(4):537-49.

Projekt pt. "Spektrum autyzmu = spektrum możliwości. Wsparcie w wejściu lub powrocie na rynek pracy dorosłych osób w spektrum autyzmu w czasie pandemii Covid-19" realizowany przez Centrum Wspierania Relacji dla Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu 61-731, ul. F. Nowowiejskiego 11, będący usługą opracowania i testowania innowacji społecznych w obszarze minimalizowania skutków Covid-19 dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu oraz dla województwa wielkopolskiego.

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

inkubator
REGIONALNY

